

éve Andinak is feladtam, s utána még élt húsz évet. Még kézrátétellel is imádkoztam érte.

Nem tudtam megtanulni ezt a jézusi gyógyítási módot? amint látjátok Utoljára halála előtt egy héttel voltam nála a Szent Lászlóban. Nehezen ment a beszélgetés. Elkezdtem szenténekeket énekelni neki. Aztán meg népdalokat és népballadákat is, azt is hogy Csicsija, búbúja én csillagom. Ha napom süllyed az ég peremén, te fogod le majd az én szemeim. Ekkor még rám nézett és mosolygott egyet, majd végleg álomba dúdoltam. Az infúziók még meghosszabbították életét és szenvedéseit. Egy csütörtök reggel 6,15-kor halt meg. Bumbi, az öccse, megtelefonálta. Délelőtt a Papok I. nevű közösség volt nálam, s elmondtuk érte közösen a rekviemet? halála után egy-két órával.

De a mostani szentmise memóriáié, és eukharisztia, hálátadás és emlékezés. Még kispap koromban, közel hetven esztendővel ezelőtt jelent meg a Szent István Társulatnál Garrigou-Lagrange egy könyve. Az volt a címe, hogy Megkezdett örökélet. Azt mondta el benne, hogyha jól csináljuk, akkor nem odaát kezdődik, hanem ide lent. Tizenhét éves volt Ildi, amikor megismertem, akkor apácának készült, s úgy gondolom, hogy az eltelt 42 esztendő egésze megkezdett örökélet volt. Miért gondom ezt? Mert nem volt életének más célja, mint teljesíteni Édesapja róla szőtt álmát. Csak istennek tetsző életet akart élni. Tele volt ez a lány Isten szent leikével. Odatúl csak folytathatja, amit a szemünk előtt kezdett idelent,

Ildikó testvérünk odafent, imádkozzál értünk! Mi is imádkozunk Hozzád. Keresd meg Barnát, Andit, s a többi odaáti testvérünket! Csináljátok meg az égi Bokrot, és segítsetek nekünk! És hathatósan, hogy ne balfácánkodjunk, hanem csináljuk azt, ami istennek tetsző. És még valamit kérek: készítsétek el a helyet az utána következőknek. Én is azokhoz tartozom. Elég előkelő helyzettel, már aligha...

2006. 04. 21.

## HOLLAI KERESZTÉLY

### GONDJAIM A ZSOLTÁROKKAL...

1. Ez csak a római hitűeknél merül fel: a zsoltárok kétféle számozása.

Az 1979-es, Szent István Társulat által kiadott Biblia ezt gondot eltüntette, de az 1992-ben kiadott belpapátfalvai fordítás ismét a régi számozáshoz ragaszkodik, azaz a rómaiak és a protestáns hívek ebben sem gondolkodnak közösen.

2. Ez a gond mindegyik felekezetenél előfordul:

igen gyakran csak egy sort, vagy fél sort adnak az ember szemé elé; ami valóban nagyon szép tartalmú, de az ember fejében nem tud jobban megragadni. Ez olyan, mintha egy szép házból csak az egyik ablakot mutatnánk meg, az egész épület helyett.

Szerintem egy istentiszteleten az egész zsoltárt el kellene énekelni, sőt talán még szebb volna, ha először valaki felolvasná szöveget, majd ezután egy kisebb együttes el is énekelné valamelyik zsoltár-tónusban.

3. A legnagyobb gondot mégis a zsoltárok tartalma okozza, ami természetes is, hisz ezek a szövegek Jézus előtt keletkeztek; pár száz, esetleg több száz évvel korábban.

Sok olyan kitételt találunk bennük, amelyek nem egyeznek Jézus tanításával:

A *bosszú*-álló Isten, akinek a neve *rettenetes*. Aki a bűnösöket *összetöri*, mint a cserépedényt, *kitöri* a bűnösök fogait, *elhallgattatja* az ellenséget. Aki *visszafizet* az ellenségnek, aki *aláviszi* a gonoszokat a pusztulás vermébe, aki *haragszik*, aki *semmivé* teszi ellenségeinket, *lenyilazza* őket, aki Dávid lábának *zsámolyává* teszi az ellenséget. Boldog az, aki Izráel szenvedése miatt Babilonban, *visszafizet*, s az ellenség *csecsemőit a sziklához verdesi*. (137. zs.) Az Úr, aki *viadalra* tanítja kezeimet.

Természetes, hogy a zsoltárok világa a Jézus előtti Isten-képet teszi elénk, amellyel szemben Jézus a szerető Atya képét sugallja nekünk, akinek a nevét szentnek tartjuk, s mivel atyánknak tartjuk, *kedves* is az Ő Neve. Tehát bosszúról, megtorlásról szó sem lehet.

A 137. zsoltár igen nevezetes zsoltár, de a szövege a zsidó nép Babilonban való tartózkodásáról szól, tehát egy bizonyos történeti jellege van, s nem énekszöveg. A végéről pedig már szó esett, tehát szívfájdalom nélkül kihagynám.

4. Ez a gond pedig éppen a 2. pont ellenkezőjéről beszél.

Szent Benedek a 6. század elején, a zsoltárokat énekelte a szerzeteseivel, még pedig úgy, hogy a 150 éneket egy hét alatt kell elmondaniuk. Ebből származik az, hogy ma is egy-egy szent órában 2-3 zsoltárt is egymásután kell elénekelni, függetlenül a tartalmuktól. Amíg a zsolozsma latinul ment, talán nem volt oly zavaró, de ma már ez okvetlenül valamilyen kötelességszerű, gépiesen megoldott feladattá válik.

Azt hiszem, hogy itt is az a megoldás volna a helyes, amit a 2. pontban javaslok, a következő megkötésekkel.

a., Zsoltárok, melyek nem mondanak ellent Jézus tanításának.

b., Zsoltárok, mint a fentiek, de csak az utolsó egy-két sorban ütköznek Jézus tanításával; ezek elhagyásával jól használható énekszövegekké válhatnak, mert nagyon szép gondolatokat tartalmaznak.

c., Vannak énekek, melyek kizárólag a zsidó történelemmel foglalkoznak; ezeket talán elhagynám.

d., Zsoltárok, melyek teljesen ellentmondanak a jézusi tanításnak, ezek a kihagyandók.

Ilyen megkötésekkel kb. 60 zsoltár marad a kezünkben. Ez azt jelenti, hogy minden hétre, plusz az ünnepekre jut egy-egy ótestamentumi ének, amely segít annak a hétnek, ünnepnek a mondanivalóját, fényét kiemelni.

1921. április 3.

NÉMETH LÁSZLÓ

### MÁSSÁG (RÉSZLET)

De azzal kezdtem, hogy időnként azt veszem észre, hogy más másságát nem szeretem. Azt hiszem olyankor történik ez, amikor mást várok el a másiktól, mint amit Ő ad. Az első reakcióm, hogy idegen, mert eltér az én elképzelésemtől. Idegen, más - nem szeretem. Ez az érzelmi viszony jelenik meg először. Érzem, átélem, de közben homályosan elkezd egy másik érzés is áramlani bennem. Amikor én vagyok egy ilyen helyzetben, mennyire nem szeretem, hogy mást akarnak tőlem, mint amit én adni tudok, akarok vagy képes vagyok. Ez az érzés - lehet, hogy önzőségből - fontosabbá válik, mint az idegenség. Ha én elvárom velem kapcsolatban, akkor az egyértelmű számomra, hogy a másikkal kapcsolatban ezt ne tegyem. Hamvas a realizálással kapcsolatban úgy fogalmaz, hogy "realizálni, annyi, mint a más iránt támasztott követelést azzal kezdeni, hogy azt először önmagam váltom be". Ez az alapállás, ami meghatároz. Megint a magam szeretetének körébe érkeztem. Az előbb azt mondtam, lehet önzőségből fordulok a második érzés felé inkább. Észrevétlenül a másik azonosítását használtam saját jelenségem leírására. Önzőség csak a másik vonatkozásában és a másik szempontjából megfogalmazva érvényes nézőpont. Saját szempontomból soha nem minősülhet semmi önzőségnek. Ez nem kóros befelé fordulás, hanem önmagam kiterjesztése. Abban a pillanatban,

amikor a másokra is érvényes mindaz, ami önmagamra, akkor a másik részemmé válik, azonosságunk belőlem fakad - és nem tőle függ. Ezzel helyzetbeállító szerepem lesz, nem a másiktól függő, helyzetet elfogadó. Beállító szerepem abban lesz, hogy a magam számára megköveteltem, a másik számára biztosítom, és abban a pillanatban az a tisztelet lép a szituáció érvényességébe, hogy a másik megérzi, megéli az elismert egyéniségét, teljességét, egyediségét. Ezzel az alaplépéssel lemondok a kapcsolat rejtett küzdelméről - a másik meghatározásáról. Nem meghatározok, nem elvárok, hanem befogadok. A nyitottság, az odafordulás, az Ő meglátása, meghallása adja azt az alaphelyzetet, hogy megélhető a kiterjesztett énrel való közösség.

BULÁNYI GYÖRGY

### „AKIK AZ ÜLDÖZÉSBŐL JÖTTEK”

Az első kisközösségi per, a később rólam elnevezett Bulányi-per során tartóztattak le, 1952 augusztusában. Ekkor a hivatalos egyházat a már ismert módszerekkel — „megfegyvelte” a hatalom: 1948 végén Mindszenty bíborost letartóztatták, 1950 nyarán a szerzeteseket elhurcolták, majd ugyanennek az évnek az őszén létrejött az első „megegyezés” a magyar kormány és a püspöki kar között. 1951 tavaszán a megegyezési tárgyalásokat vezető Grósz Józsefről is kiderítették, hogy hazaáruló. Az AVH-sok beköltöztek a püspöki aulákba, átvették az egyházmegyéek pecsétjeit, minden küldeményt ők bontottak föl, levél a püspökségről csak az általuk rátett pecséttel mehetett ki. A hivatalos egyháznak gyakorlatilag semmiféle mozgástere nem maradt. Bármit akart cselekedni, csak AVH-s engedéllyel tehetett, vagy amit tett, kénytelen volt AVH-s parancsra tenni.

A kisközösségek — a hihetetlen mértékű, az egész társadalmat átható félelmi állapotban — úgy éltek, ahogyan élhettek. A korra, a gyanúsítgatásokra és a fölszított bizalmatlanságra jellemző, hogy 1951 végén valaki azt mondta rólam a győri aulában: Bulányi biztosan AVH-s megbízott, valószínűleg beépítették, különben volna annyi esze, hogy tudná, ebben a helyzetben mindent abba kell hagyni.

A mi letartóztatásunkkal elkezdődött a kisközösségek üldözése, mely két évtizedig tartott. 1970-ben a regnumi atyák pere volt az utolsó a sorban.

1951. november 30-ig kellett az egyházmegyéeknek végrehajtaniuk azt a rendelkezést, mely szerint azokat az egyházmegyei szolgálatba átvett szerzeteseket, akiket az állam nem fogadott el, menesztetni kellett. így